צרה גדולה

סיפור עם ננאי
העם ננאי, המונה כמה עשרות אלפים בלבד, חי במזרח אסיה, באזור הנהר אמור, הגובל בין רוסיה וסין. דתם היא שמאניזם, והם בעלי לשון ותרבות מיוחדת.

חיי הזקנים כבר אחריהם. זקנים יודעים הרבה ויכולים לייעץ טוב. אבל גם צעירים יכולים לנהוג בתבונה. אצלם יותר כוח, עיניים חדות יותר, ידיים יותר יציבות וכל החיים עוד לפניהם - הם מביטים קדימה.
לפני זמן רב חי שבט אודא באזור חמים, בשפלה סמוך לחוף הים.
הם היו רבים כמו עצים ביער. חיו בשקט, לא נלחמו באף אחד. גרו ביורטות, צדו חיות, דגו דגים, שמרו חוק, גידלו ילדים. זה היה מזמן.
באחד המחנות חי שמאן זקן בשם באטא. כשחלה מי מבני המחנה באטא היה מוציא את התוף שלו שברק מצוייר עליו, בנה מדורה, חימם את התוף מעל אש והתחיל בשמנאות שלו. הלך סביב המדורה, בכה, דיבר מילים משונות, שר, דפק בתוף כאילו רעם רועם. בתוף דפק באטא, אמר - מגרש שדים רעים. רעש התוף היה גדול ואפילו יומיים אחר כך ההד עוד נשמע. אם החולה הבריא - כולם שמחו. ואם מת. אזי שמאן עושה את המעשה שלו, על ציפור אפורה עם מקור אדום

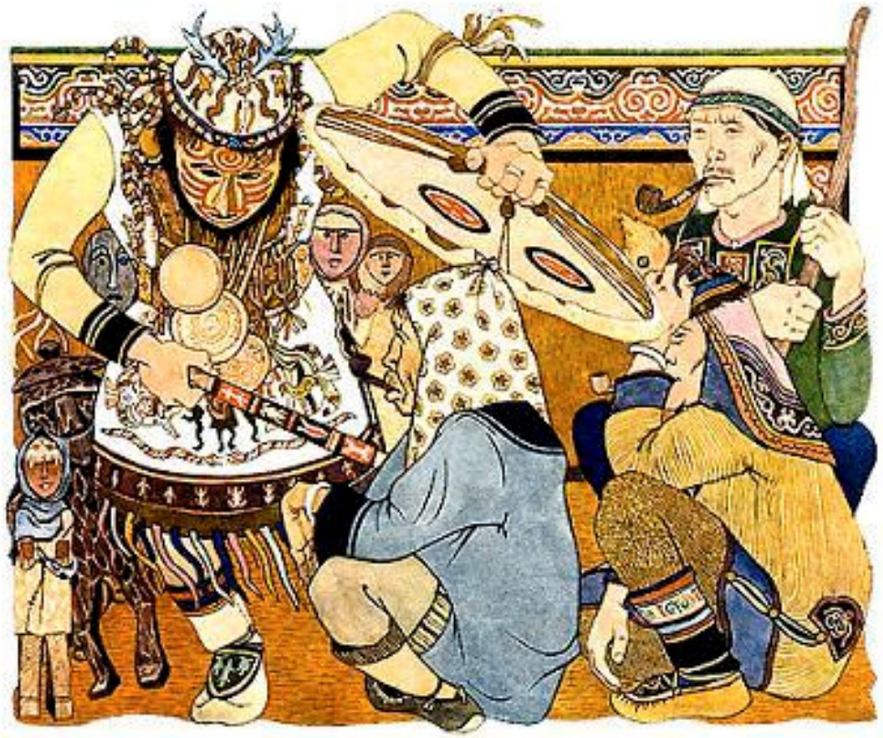

מביא את נשמתו של הנפטר לבוניה - מדינת המתים. את הציפור איש לא ראה אך איך אפשר לא להאמין לשמאן!
אנשים פחדו מהשמאן ונשמעו לו. הם מסרו לו מה שרק רצה. עשו כל מה ששמאן אמר. איך לא לתת לו? לא תיתן - הוא יקרא לשדים רעים למחנה - לכולם יהיה רע..
אמרו על באטא כי הוא שמאן גדול מאוד..!
שהשדים אוהבים אותו. אצל השמאן היה כל, גם כשאחרים רעבו, לעסו את מגפיהם מרעב.
ובאותו המחנה חי גם בחור צעיר בשם דימדיגה.
הוא היה צייד מצוין - יכול היה בחץ אחד שני אווזים לצוד. בחור כארז, טוב מכולם.
הוא ראה את באטא ולא יכול היה להבין מדוע כך צריך להיות - הוא צד שני אווזים, אחד בשביל עצמו, שני לבאטא. שני צובלים צד, אחד לעצמו, שני שוב לבאטא. באטא לא הולך לצוד, שמאן לא נרטב בבוץ, לא מתייבש בשמש, לא קופא בקור ומקבל אותו השלל כמו דימדיגה. למה זה כך?
כשחילקו את השלל בוועד דיבר באטא "עשינו הכל היטב. כולם מרוצים.."
אמר דימדיגה "שמאן, אני לא מרוצה.. למה זה כך? אתה יושב ביורטה, לא מזיז רגל וכל הגברים נותנים לך מחצית השלל. מדוע לי, הצייד, פחות רכוש מאשר לך?"
"אתה טיפש!" אמר באטא "הרוחות מביאים לי מזל! מדוע? שאל אותם.. עכשיו אביא הנה את כל השדים."
הוא לבש כובע מחודד, חגר חגורה עם רעשנים, תפס את התוף הרועם. התוף השמיע רעש ובכל הסביבה נשמע רעם.
אמרו הזקנים "לא שמאן! אל תקשיב לצעיר! לא תבונה הוא צד בשדות אלא רק חיות.."
"טוב!" הסכים שמאן "לבקשתכם אסלח לו הפעם!"
ושוב יצא דימדיגה לצייד. הביא שלל - חיה אחת לעצמו, חיה שנייה לבאטא. והשמאן רק נוזף בו.
מה שלא יאמר דימדיגה באטא יאמר להפך.
בשנה זו באו אנשים ממחנה מרוחק. אנשים בבגדים קרועים, רעבים באו. אומרים ובוכים "תקפו אותנו אנשים איומים. ממש מלחמה! המונים באו,

וכולם כמו נמרים! רוכבים על חיות פראיות!"
"על איזה חיות?" שואל דימדיגה בוועד "על כלבים?"
"לא, לא כלבים."
"צביים?"
"לא צביים. מה? אנו לא מכירים צביים? כל החיים גידלנו צביים. לחיות אלה ארבע רגליים, עור חלק, ראש קצת דומה לצבי, זנבות לחיות אלה ארוכים, על הרגליים פרסות עגולות וגם שערות ארוכות למעלה על הצוואר. חיות אלה צוהלות בכוח, שומעים מרחוק. מי שישמע, לבו הופך לארנבת! האנשים האלה לא חסים על אף אחד! הורגים גברים, חוטפים נשים, דורסים ילדים קטנים ברגלי החיות שלהם!"
"אנשים רעים!" אומר דימדיגה "אולי צריך לברוח, כי לא נוכל לעמוד מולם!"
"אלה לא אנשים!" אומר באטא.
"אבל בעצמנו ראינו - שתי ידיים, שתי רגליים וראש אחד אצל אלה. לא מדברים בשפתנו. מהמחנות נשאר רק עפר. איפה שיעברו אפילו עשב לא צומח!"
"אלה לא אנשים" אומר באטא "אלא שדים רעים! זה דימדיגה גרם להם לבוא. אתם חלמתם, כי אין אנשים כאלה! אני אעשה כשפים - רק תביאו לי תשר ואגרש את השדים!"
האנשים מהמחנה רחוק רצים הלאה.. אבל אז באים מהמחנה קרוב יותר. "תברחו!" קוראים "התנפלו עלינו אנשים רעים! אין לנו כוח להלחם בהם! הם שורפים את היורטות שלנו, הורגים אנשים!"
"צריך לברוח" אומר דימדיגה "רוחות לא שורפות יורטות."
"אלה לא אנשים!" עומד באטא על שלו "אלה שדים רעים. אבל אין שד שלא יפחד ממני! אעשה כשפים - אגרש את כל השדים! רק תביאו לי מתנות!"
האנשים מהמחנה הקרוב יותר ממשיכים לברוח.. עכשיו באים כבר מהמחנות הקרובים.
"האנשים הרעים האלה נקראים מונגלים! אומרים שהם עברו בכל העולם ולא השאירו נפש חיה. נשארנו רק אנחנו ואתם!"

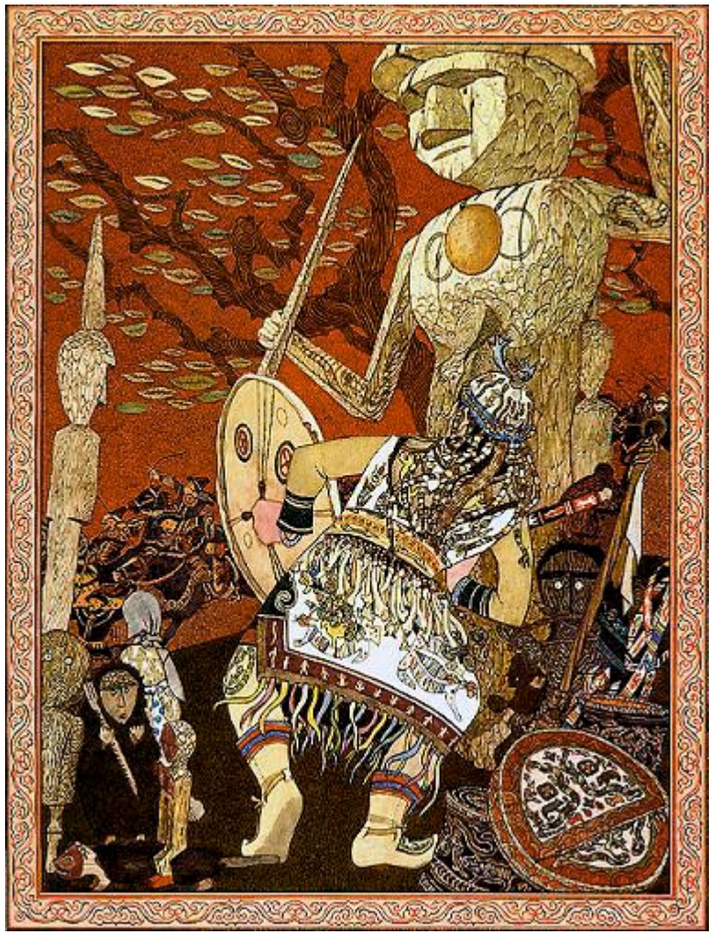

"האם המונגלים יורדים מהחיות שלהם?" שואל דימדיגה בוועד.
"יורדים, כשהולכים לאכול וכשהורגים."
"מה אוכלים המונגלים?"
"הם מביאים אתם חיות ואוכלים אותן."

"אלה אנשים!" אומר דימדיגה "צריך להכין נשק! צריך לסגת מדרכם! ומה אוכלות החיות של מונגלים?"
"דשא!" מספרים הבורחים.
"אז צריך לסגת ליער, להרים" אומר דימדיגה "אלה אנשים שלא רגילים ליער ולהרים."
"אלה שדים!" אומר באטא "רוחות רעים שדימדיגה הביא אותם! תביאו מתנות! אני שמאן. אבריח את כל הרע הזה! אעשה מנגני - פסל - אגרש את כל השדים!"
התחיל באטא לעשות כשפים ביום ובלילה. נופל מעייפות, אבל קם ושוב ממשיך לכשף. בנה פסל מאיים - מנגני, והולך סביבו.
מנגני עומד על תל. גובהו כשלושה בני-אדם. הבטן שלו ריקה כדי שיהיה רעב. על זרועות שלו מסתובבים נחשים, כדי שיהיה זריז במאבק. לטאות על רגליו, כדי שיוכל לרוץ מהר, ובחזהו ציפור במקום לב. על החזה עיגול נחושת מבריק כמו שמש, כדי לסנוור את האויב. הכל משתקף בעיגול הנחושת הזה. באטא הסביר "כשיגיעו

מונגלים על החיות שלהם, ישתקפו בעיגול הנחושת ויחשבו 'אין כאן איש מלבדנו' ויעזבו!"
"בחניתות ובחיצים צריך לגרש את המונגלים!" אומר דימדיגה.
התקהלו אנשים אל באטא. הוא יציל אותם! באטא בנה עוד שני מנגני, לעזרה, כדי להגן בפני שדים.
אבל דימדיגה אומר "אנשים! צרה גדולה לנו. באטא הזקן לא יגן בפניה! קחו קשתות, חצים, חניתות ובואו ליער, להרים. לחיות האלה של מונגלים דרוש דשא. כשיגיעו מונגלים ליער, להרים, יראו שאין שם במה להאכיל את החיות שלהם, וילכו משם."
קמה מהומה במחנה. הצעירים קוראים "דימדיגה צודק! צריך לסגת ליער!"
הזקנים לעומתם אומרים "אין לאף אחד כוח כנגד שדים!"
ומונגלים כבר קרוב. כבר רואים להבות של יורטות בוערות.
באטא ממשיך בכשפים. קצף יוצא מפיו, התוף שלו רועם, הרעשנים על החגורה רועשים. הכובע המחודד מתנדנד. הזקנים רועדים מפחד כשמביטים עליו.
אומר דימדיגה לאנשים "מי שהולך אתי שיעבור את הנחל. מי שלא מפחד לאחוז בנשק, שיעבור!"
מי שלא האמין לשמאן עבר את הנחל. עם שמאן נשארו רק אלה שהאמינו יותר בשדים מאשר בידיים של עצמם.
דימדיגה הלך.
ומונגולים כבר באים. רבים כמו חול בחוף הים! האדמה רועדת מרקיעות רגלי החיות. מלווה את המונגלים רעש כמו בשטפון. הם צועקים, קוראים, מזרזים את החיות שלהם! בידיהם חרבות ארוכות ועקומות, על הגב נדנים עם חצים וליד האוכפים - גרזנים. צדק דימדיגה שאלה אנשים ולא שדים.
כשראו את התושבים, ירו ענן שלם של חצים, עד שהשמש לא נראתה!
ודימדיגה עם אנשים שלו כבר קרוב ליער.
ראו מונגלים את דימדיגה, והתחילו לרדוף אחריו. כמעט והשיגו אותו, אבל הוא כבר נכנס ליער. את הנשים עם ילדים שלח יותר עמוק פנימה ובעצמו עם הגברים הסתתר אחרי העצים.

הם התחילו לראות במונגלים חצים מהקשתות שלהם. החצים שרו ועפו. חץ יעבור ליד שד, כי איך יוכל אדם להרוג שד? אבל המונגלים נופלים מהאוכפים...
מעץ לעץ נכנס דימדיגה כל פעם יותר עמוק ליער. מעץ לעץ גולשים יותר עמוק ליער גם האנשים שבאו אתו. זמן רב רדפו המונגלים אחרי דימדיגה, אך החיות שלהם לא רגילים היו ליער. צפוף היה לחיות אלה ביער. וגם אוכל לא מצאו שם. לא היה למונגלים איפה לרעות את החיות. רק אזוב מסביב צומח על עצים, רק שרכים כקיר עומדים בדרך.
חזרו מונגלים מאין שבאו.
שלח דימדיגה את אנשיו לספר לכל המחנות איך להתגונן מהמונגלים. עברו אנשי אודא ליער ולהרים. התחילו לחיות בהרים וביערות. נעשו לאנשי יער וכך גם קוראים להם עד היום.
אינני יודע כמה זמן עבר. חזר דימדיגה למחנה הישן. רצה לראות האם מנגני בן רגל אחת עזר לבאטא. ראה דימדיגה שמונגלים הגיעו עד הים, הסתובבו וחזרו למישורי ערבה שלהם.

ראה דימדיגה שבמחנה הישן שוכב מנגני דרוס. בבטן ריקה שלו דשא צומח, בחזה ריק לטאות משחקות. עוזרים שלו, בני רגל אחת. שוכבים מפוייחים. המונגלים עשו מהם מדורה.

רואה דימדיגה איך השמאן שוכב, רגליים פשוטות, גרזן ביד. לידו שוכב מונגל, הרוג בגרזן. כנראה נזכר שמאן במה שאמר דימדיגה, אך היה כבר מאוחר. שוכב באטא. עליו יושב עורב שחור.
במחנה מתרוצצים גרגרנים וונמיות.
חזר דימדיגה ליער. אמר לאנשיו "יער ואבן, אלה המגינים הטובים שלנו."
התחילו בני שבט אודא לחיות ביער. בוועד הצעירים מקשיבים לזקנים. אבל גם הזקנים שומעים מילה של צעירים.